

Tuvans förskola, Härnösand

Samarbete förskola – barnavårdscentral

En nationell enkätundersökning

2019

Svenska OMEP i samarbete med

**Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet och
Barnhälsovården i Stockholms läns landsting**

Studien är gjord på initiativ av Svenska OMEP (Organisation Mondiale pour l'Éducation Pré-scolaire), som är en internationell intresseorganisation för barn 0–8 år och finns i 70 länder. OMEP instiftades inom FN-familjen 1948 och sammanför olika yrkesgrupper som arbetar för de yngre barnens bästa möjliga uppväxtvillkor och utbildning och med rådgivande status inom UNESCO och UNICEF. OMEP arbetar för en ökad förståelse för barns rättigheter och livsvillkor med FN:s barnkonvention och arbetet för hållbar utveckling som grund.

Studien genomfördes i ett samarbete mellan Svenska OMEP, Barnhälsovården i Stockholms läns landsting och Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet. Arbetsgruppen vill rikta ett stort tack till Viviann Johnsson vid Barnhälsovårdsenheten för hennes engagerade och kunniga arbetsinsats i samband med datainsamlingen via enkäter.

Vi tackar alla deltagare för er medverkan och ert engagemang och särskilt för att ni givit oss så utförliga och intressanta kommentarer.

Margareta Blennow
Senior barnhälsovårdsöverläkare

Ingrid Engdahl
Docent i barn- och ungdomsvetenskap

Elisabet Nyléus
Förskolepedagog, Svenska OMEP

© Svenska OMEP och författarna 2019 (februari)
www.omep.org.se

Undersökning om samarbete mellan förskola och barnavårdscentral (BVC)

”Det skulle vara ett stort mervärde om vi kunde få till ett ökat samarbete med BVC, vi arbetar med samma familjer och barnets bästa skall vara i fokus.” (förskola)

Innehåll

Sammanfattning	4
BAKGRUND	6
Förkortningar	6
SYFTE	8
Deltagande kommuner	9
Så här gjorde vi	10
RESULTAT	11
Information om deltagarna	11
Hur regleras samverkan idag?	12
Vilken kontakt finns idag?	14
Besök i varandras verksamheter	15
Innehåll i samverkan	16
Informationsöverlämning	19
FÖRSLAG angående samverkan	21
DISKUSSION	24
Slutsatser	28
Referenser	29

**”För ca 10 år sedan var kontakten med BVC helt superbra, idag inget!”
(förskola)**

**”Nu när jag får frågorna ställda till mig inser jag vilken brist det är att vi inte har någon kontakt.”
(förskola)**

**”Vi är alldeles för långt ifrån varandra i samarbetet och detta upplever även föräldrar som får höra olika från respektive verksamhet.”
(förskola)**

Sammanfattning

Hur ser samarbetet ut mellan din BVC och förskolan?

Hur ser samarbetet ut mellan din förskola och BVC?

År 1978 övergick ansvaret för hälsovården i förskolan från kommunerna till landstingens barnhälsovård enligt förslag från Socialstyrelsen. Idag finns inte det formella ansvaret för hälsovården i förskolan reglerat i någon författning eller föreskrift. I skriften *Samverkan för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer* (Socialstyrelsen, 2013) ges en sammanfattande bild av kunskapsläget om samverkan och när och hur samverkansavtal kan slutas. Vägledningen anger att sådana avtal är sällsynta. Samarbetet mellan förskolan och hälso- och sjukvården är av stor vikt eftersom dessa verksamheter i dag når nästan alla barn.

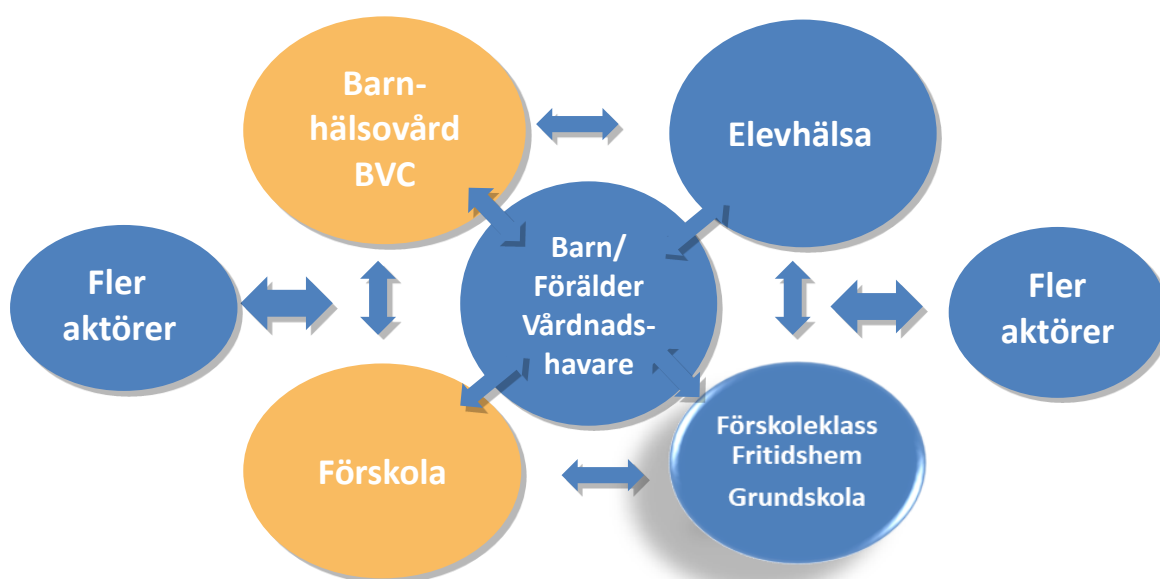

Bild 1: Översikt över organisationen runt förskolebarns hälsa och välbefinnande

I Sverige erbjuds alla föräldrar kostnadsfritt stöd kring barnens hälsa och välmående via barnhälsovården vid en barnvårdscentral (BVC). Barnhälsovården når så gott som alla nyfödda barn och erbjuder återkommande besök och uppföljningar från barnets födelse tills barnet börjar i förskoleklass. Barn har rätt till förskola från ett års ålder och de allra flesta barn börjar i förskola under sitt andra levnadsår. 89 % av tvååringarna går i förskola och andelen ökar successivt till 95 % av femåringarna (Skolverket, 2018a).

Barn börjar i obligatorisk förskoleklass eller grundskola från höstterminen det år de fyller sex, och 84 % av barn 6–9 år går även i fritidshem (Skolverket, 2018b). För skolpliktiga barns och elevers hälsa och välmående finns elevhälsan, som regleras i skollagens 2 kap. 25 – 28 §§ (SFS 2010:800) med krav på tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med specialpedagogisk kompetens.

Andra aktörer som kan stödja föräldrar och vårdnadshavare är exempelvis sjukvård (inklusive barn- och ungdomspsykiatri och habilitering), tandhälsovård, socialtjänst, patientföreningar och andra frivilligorganisationer.

Den här rapporten redovisar resultatet av en webbaserad enkätundersökning av samarbetet mellan förskolan och barnhälsovården som genomfördes under 2017. Syftet med undersökningen var att kartlägga hur samarbetet ser ut samt samla in exempel på god samverkan och idéer för utveckling av samarbetet. Underlagen för enkäten är hämtade från *Vägledning för barnhälsovården* (Socialstyrelsen 2014), *Smitta i förskolan* (Socialstyrelsen, 2008), *Förskolan* (Allmänna råd med kommentarer, Skolverket, 2017) samt *Rikshandboken för barnhälsovård* (Sveriges landsting och regioner, 2016)

Enkäten skickades till 363 förskoleenheter och 50 BVC-enheter i 22 strategiskt utvalda kommuner. Svarsfrekvensen är 47 %, och mer än 90 % av de svarande är över 40 år och har stor erfarenhet från sitt yrke.

Det övergripande resultatet visar en samstämd bild. Systematisk och strukturerad samverkan är mycket ovanlig och förekommer inte i de flesta kommuner. Det är anmärkningsvärt eftersom de allra flesta barn går i förskolan idag och att förskolan därmed är en viktig arena för barns hälsa och välbefinnande. Mångfalden av verksamhetsanordnare samt stora enheter har försvårat samverkan. Det finns dock goda erfarenheter från Gotland och Region Jönköping. Däremot beskrivs i enkätsvaren att kontakt vid behov tas kring de barn som man har anledning att känna viss oro för.

Besök i varandras verksamheter är sällsynta. Ur svaren framkommer även att det finns olika tolkningar och tillämpningar av rådande sekretessbestämmelser. Från förskolan lyfts problem i samband med att BVC i vissa delar av landet ber förskolans personal att bedöma barns utveckling och förmågor på särskilda formulär.

Övergången till skolan sker på olika sätt. Vilken information som vidarelämnas och till vem skiljer sig åt inom och mellan kommuner, samt beroende på huvudman. Fritidshemmen, som idag når cirka 90 % av barn 6–9 år, nämns inte i svaren, vilket tyder på brister i barnperspektivet och helhetssynen.

Rapporten visar på ett behov av en stramare reglering av samverkan kring förskolebarns hälsa. Idag har inte någon instans ansvar för denna samverkan. Det räcker inte med enbart riktlinjer, det krävs också utveckling av olika samverkansformer som passar i olika delar av landet. Målet måste vara en organisation som leder till jämlik, likvärdig och rättvis utbildning, hälsa och välbefinnande för barnen.

Sammanfattningsvis visar denna rapport att

- det inte finns någon organiserad samverkan mellan förskolan och barnhälsovården
- det saknas ett ansvarstagande för samverkan kring förskolebarns hälsovård
- det saknas en lagstadgad hälsovård för barn i förskolan, motsvarande elevhälsan för skolbarn.

Det uttrycks ett behov av att

- huvudmännen, kommuner, landsting, regioner samt privata utövare, utvecklar samverkansformer som ger förskolebarn rätt till jämlik, likvärdig och rättvis hälsovård
- politiker, myndigheter, tjänstemän, föräldrar och professioner tar initiativ för att göra en obligatorisk samverkan möjlig
- få kunskap om varandras verksamheter samt professionella kompetenser och
- få namn och ansikten på människor att samverka med.

”Klara och tydliga rutiner och kännedom om dessa ger trygghet både till föräldrar, barn och inte minst till oss som jobbar på BVC och i förskolan.

Istället för att försöka hitta olika kanaler, vägar för hur man skall ta hand om olika saker kan man göra vinster i att alla berörda tittar på ev. problem tillsammans och i bästa fall hitta EN gemensam väg framåt. Där vi alla kan förstå hur vi går vidare och känna oss trygga med det.

Tror att detta skulle bidra till en ökad yrkesstolthet och känsla av att göra ett bra jobb vilket tydligare kan hjälpa oss att nå vår målsättning att underlätta för barn och familjer att få likvärdig och korrekt hjälp för alla barn att utvecklas på bästa möjliga sätt.”

(En deltagare från BVC)

Svenska OMEP
www.omep.org.se

Barnhälsovården, SLL
www.sll.se